

+ LES
CONCÒRDIES
DELS APOTECARIS
DE BARCELONA
DEL SEGLE
XVI +

Índex + Índice + Contents

Presentació	
MIQUEL YLLA-CATALÀ I GENÍS	pàg. 9
Les concòrdies de Barcelona del segle XVI	
JOSEP M. SUÑÉ ARBUSSÀ	pàg. 11
El col·legi d'apotecaris de la ciutat de Barcelona, editor de les concòrdies	
XAVIER SORNÍ ESTEVA	pàg. 49
Les malalties del segle XVI a Catalunya. La patologia de l'època moderna. Els malalts	
JACINT CORBELLÀ	pàg. 67
+	
Presentación	
MIQUEL YLLA-CATALÀ I GENÍS	pàg. 85
Las concordias de Barcelona del siglo XVI	
JOSEP M. SUÑÉ ARBUSSÀ	pàg. 87
El colegio de boticarios de la ciudad de Barcelona, editor de las concordias	
JAVIER SORNÍ ESTEVA	pàg. 127
Las enfermedades del siglo XVI en Catalunya. La patología de la época moderna. Los enfermos	
JACINT CORBELLÀ	pàg. 147

Introduction	
MIQUEL YLLA-CATALÀ I GENÍS	pàg. 167
The 16th-century concordias of Barcelona	
JOSEP M. SUÑÉ ARBUSSÀ	pàg. 169
The society of apothecaries of the city of Barcelona, publisher of the concordias	
JAVIER SORNÍ ESTEVA	pàg. 209
The illnesses of the 16th century in Catalonia. The diseases of the modern age. The sick	
JACINT CORBELLA	pàg. 229

Presentació

Miquel Ylla-Català i Genís

President de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya

Entre les activitats que preveuen els Estatuts de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya, perquè la institució pugui desenvolupar els seus fins i promoure l'estudi i la recerca de les ciències farmacèutiques, hi figura el manament de publicar obres d'autors antics que es jutgin de mèrit rellevant. Conseqüent amb aquest requeriment, l'Acadèmia sempre ha esguardat amb complaença, i fins i tot podem dir amb veneració, aquelles obres que als inicis del segle XVI marquen una fita important en la història de la farmàcia catalana, i la situen en l'avantguarda del món civilitzat de l'època. Així ho varen entendre els fundadors de la nostra institució, que no varen dubtar a escollir el gravat que figura en l'inici de la primera *Concòrdia de Barcelona* com a imatge ensenya per presidir la sala de sessions de l'Acadèmia. En aquesta reflexió es troba l'origen de l'acord de la Junta de Govern de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya d'editar en facsímil i en una obra conjunta les tres primeres *Concòrdies de Barcelona*, que avui coneixem, publicades en els anys 1511, 1535 i 1587.

L'any 1980, la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona va adquirir els dos exemplars incomplets coneguts, i va poder reunir en un volum únic la primera de les *Concòrdies* barcelonines. Per tal de recordar l'efemèride, el Centre de Publicacions de la Universitat de Barcelona va acordar publicar una edició facsímil de 500 exemplars de l'obra esmentada, que avui es troba totalment exhaurida. Aquesta edició va permetre als investigadors un coneixement i un estudi del text, així com la difusió de l'obra, que es considera la segona farmacopea publicada al món. La segona *Concòrdia*, publicada l'any 1535, de la qual sols es coneixen dos exemplars difícils de consultar, no ha estat mai publicada, i la tercera de l'any 1587, de la qual es coneixen diferents exemplars en biblioteques públiques i privades, ha estat sense cap mena de dubte més coneguda i s'ha trobat a l'abast dels estudiosos.

✦ PRESENTACIÓ ✦

Tanmateix, les tres *Concòrdies* barcelonines conegudes, publicades en el segle XVI, formen un corpus de gran valor farmacèutic, que es troba en els orígens del saber de l'art de curar a casa nostra i aporta una base sòlida sobre la qual recolza el prestigi de l'apotecari, que rebia una acurada formació per mitjà de l'organització gremial, i del farmacèutic format a les aules de la nostra Universitat, d'on han eixit un nombre considerable de persones que han liderat la difusió de tot allò que la farmàcia ha donat i està donant a la nostra societat fins a aquest nou segle. La Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya assumeix aquesta realitat i voldria, en la mesura del possible, ser-ne continuadora. Aquest desig encaixa a la perfecció amb la decisió d'editar juntes les tres *Concòrdies de Barcelona*, precedides d'un estudi fet per tres acadèmics numeraris experts en el tema. L'avinentesa de la celebració dels cinquanta anys de la fundació de la nostra institució dóna a aquesta obra un sentit més ampli. Amb aquesta, l'Acadèmia vol deixar a les noves generacions de farmacèutics un record i un testimoni de la dedicació i estima de la nostra Reial Acadèmia a la difusió de les ciències farmacèutiques.

LES CONCÒRDIES DE BARCELONA DEL SEGLE XVI

Josep M. Suñé Arbussà

Durant el segle XVI, el Col·legi d'Apotecaris de Barcelona publica les tres úniques *Concòrdies* fins avui conegudes: les de 1511, 1535 i 1587. De les dues darreres, se'n té notícia des de sempre, mentre que la primera fou pràcticament ignorada fins que, el 1943, el farmacèutic de Valls doctor Francesc Ballester va localitzar-ne un exemplar i en publicà la notícia en *Farmacia Nueva*, a la qual seguí una llarga controvèrsia i un seguit de publicacions.

La Concordie apothecariorum Barchinone 1511

Antecedents

No la mencionen Hernández Morejón (1845) (1), ni Chiarlone i Mallaina (1847 (2), 1865(3)), ni cap altre autor contemporani.

La primera referència escrita és la de Norbert Font i Sagué en la seva *Història de les Ciències Naturals a Catalunya del segle IX al segle XVIII* (Barcelona, 1908), on escriu (4): «Sigle de renaixement científich fou el sigle XVI y durant ell la Farmacia catalana camina al devant de totes les nacions [...] Nostra ventatja no sols està demostrada en aquest fet», es refereix a la publicació de l'obra de Pere Benet Mateu, «sino també ab la publicació de la *Concordia Pharmacopolarum Barchinonensium*, impresa en 1511 y reimpressa en 1587». «No hem pogut veure la primera edició de aquesta important obra, que segons els autors de la *Historia de la Farmacia*», es refereix a Chiarlone i Mallaina, «correspón al any 1535, pero en el manuscrit de la Biblioteca Amer, ja citat, *Llibre del Gremi de Apotecaris*, hi havém trobat els següents Actes, que ensems que donen compte de la edició de 1511, [...]: [...] entesa la proposició per los consols feta en que sobre lo pensament agut en lo llibre apelat Concordia apothecariorum ço es que vist aquel esser estat estampat per los nostres antepassats en lo any MDXI y vist aquell esser estat per causa del estamper molt errat y encara mal corretgit [...]».

El mencionat manuscrit roman a l'Ateneu Barcelonès, i conté les actes manuscrites des de 1531 fins a 1575. En la del 30 de novembre de 1534, revers del foli 21 i següents, hi apareix la referència esmentada, que es reproduïx, amb la transcripció de Font i Sagué corregida, en la presentació que fèrem del facsímil de la *Concòrdia* editat per la Universitat de Barcelona el 1980.

Anteriorment, Ramon Codina Langlin escrivia en el *Restaurador Farmacéutico* de 10 d'abril de 1874, en un article que titulava «La farmacopea de España» (5): «[...] y no podemos menos que citar el Colegio de boticarios de esta ciudad (Barcelona) que a principios del siglo XVI ya dio a luz la *Concordia Pharmacopolarum Barchinonensium de componendis medicamentis compositis* [...]».

L'any 1882, Cruz y Salgado, en un extens treball sobre l'origen de les farmacopees, (6) donava com «una especie de Farmacopea» el *Liber in examen apothecariorum* de Pere Benet i Mateu, publicat el 1521, i no feia esment de cap *Concòrdia* de Barcelona; en canvi, esmentava la de Saragossa de 1553 i de l'*Officina Medicamentorum* de València de 1601.

Duran Desumvila, en una comunicació presentada en el XV Congrés Internacional de Medicina celebrat a Madrid el 1903 (7), titulada «La Concordia Pharmacopolarum Barchinonensium (edición del año 1587)», publicada també en la *Revista Científica Profesional* del mateix any, deia a propòsit de l'edició de 1535 que «de ella se publicaron posteriormente otras ediciones, una de ellas de 1587 [...]», sens dubte basant-se en el pròleg de la de 1587, que era la que estudiava.

Tomàs Balvey i Bas, en una sèrie d'articles sobre farmàcia catalana retrospectiva publicats en *El Restaurador Farmacéutico* (1919), comentava l'existència d'una edició de 1587 a la seva oficina de farmàcia de Cardedeu (Barcelona) i raonava (8): «Opinan algunos bibliófilos, que esta importante obra fue la primera especie de farmacopea razonada que se publicó en Europa bien que no esta edición, sino otra (con caracteres góticos) de fecha muy anterior como parece confirmarlo el preámbulo de permiso para su publicación otorgado por Felipe II, al decir que el texto de que se trata, es una revisión y expurgación, corregida y aumentada, de otro libro ya en pasados tiempos diferentes veces impreso en lengua latina e intitulado *Concordia barchinonensium pharmacopolarum*, [...] Teniendo en cuenta que el referido permiso se dio para imprimir y vender la nueva edición por espacio de veinte años, y que como se ha dicho, la narrada obra se había publicado ya diferentes veces (ja en lo pasat, diverses voltes imprimit), lo que equivale a decir tres veces por lo menos, suponiendo, como es lógico suponer que el término fijado con igual fin para las anteriores ediciones, fuera por tiempo algo

mayor que el aludido de la primera edición, como acontece con la generalidad de patentes similares, y además que algún vacío transcurriría entre la terminación y comienzo de uno y otro de dichos permisos, no se andará muy equivocado quien presuma que la expresada Concordia tuvo su origen a últimos del siglo XV[...].».

L'any 1935, Chalmeta donava com a «primera Farmacopea editada en España» la *Concòrdia* del Col·legi de Barcelona de 1535. Tampoc Alday coneixia la de 1511, ja que l'any 1941 escrivia que la segona farmacopea del món fou la *Concòrdia* de Barcelona de 1535, considerant primera el *Receptari florentí* (9).

Descobriment i localització

Al novembre de 1943, el farmacèutic de Valls (Tarragona) doctor Francesc Ballester Castelló, fill, nét i besnét de farmacèutics, donava a conèixer en la secció científica de la revista *Farmacia Nueva*, sota l'epígraf de «Curiosidades históricas» i amb el títol de «De libros viejos» (10), la troballa entre els llibres del seu avi d'un exemplar escrit en llatí titulat *Concordie apothecariorum Barchin. i medicinis Copositis Liber feliciter incipit*. Explica que, examinant llibres vells dels seus avantpassats, va trobar-ne dos escrits en llatí enquadernats junts en cuir, el primer mancat de les pàgines primeres i el segon escrit amb bonics caràcters gòtics encapçalat amb set pàgines d'índex, seguides de la portada amb un gravat i una llegenda que deia en llatí «Comença feliçment el llibre de la Concòrdia dels apotecaris de Barcelona per determinar com han de compondre's els medicaments». A continuació hi ha un gravat on es llegeix Cosme i Damià, un altre de santa Magdalena envoltada d'àngels i a la part inferior els arcàngels sant Miquel i sant Gabriel, tot orlat amb temes bíblics i episodis de la vida de la santa, i al peu l'Àguila Imperial sostenint l'escut d'Espanya; hi ha una altra pàgina amb un escrit que Ballester tradueix i en el qual entre altres coses es diu: «Aunque hasta el presente los boticarios de la insigne ciudad de Barcelona hayan confeccionado las medicinas sin desviarse de la doctrina de peritísimos doctores, vistas no obstante la diversidad de colores y sabores y distintas operaciones para su composición, lo que ha motivado muchos coloquios entre boticarios, luego un Cabildo general de los Cónsules, habiendo sido por fin convocado un Consejo General, que acordó por unanimidad, *nemine discrepante*, que en lo sucesivo se compusieran las medicinas, según los doctores más renombrados [...]»; Ballester comenta que «nuestros compañeros tuvieron una clara visión del problema, y por eso, e indudablemente después de varias discusiones, resolvieron fijar las composiciones [...]». I acaba: «El libro que está impe-

cablement impreso, viene a ser un embrión de Farmacopeas y termina así: “El presente recetario de los boticarios de Barcelona fue impreso por Carlos Amorós, siendo consules administradores de dicho Colegio Gabriel Estanyol y Miguel Sancho, el mes de octubre de 1502”», error esmenat més tard. Finalitza: «Yo no sé si las anteriores líneas pueden ser de alguna utilidad pero sí sé que están escritas con buen deseo. Si logran aportar una chispita de luz a la Historia de la Farmacia, daré por bien empleado el tiempo dedicado a la remoción de libros viejos [...]».

En el mateix número de *Farmacia Nueva*, el professor Rafel Folch Andreu (11) comentava en una pàgina la notícia que li havia tramès el doctor Ballester, animant-lo a publicar-la, ja que fins llavors es donava per segur que la primera farmacopea publicada a Espanya era la *Concòrdia* de 1535 i aquella s’avançava vint anys sense que l’esmenti cap historiador. (Era sorprenent que Folch Andreu no hagués llegit l’obra de Font Sagué de 1908!)

En el número del mes següent de *Farmacia Nueva*, Caballero Villaldea (12) ressaltava el gran interès de la troballa pel que fa a la història de la farmàcia, reconeixent que no en tenia cap notícia (tampoc havia llegit Font i Sagué!), però assenyalant que li sorprenia la data d’impressió, atès que segons les seves anotacions Carles Amorós fou impressor a Barcelona de 1507 a 1530, però no ho era encara el 1502. En el mateix número de la revista, Folch Andreu (13) afirmava que havia rebut unes reproduccions dels gravats de l’obra que li havia enviat el president del Col·legi de Farmacèutics de Tarragona, i en la reproducció del colofó es detectà un error de transcripció en la interpretació de l’any, escrit en xifres romanes, per part de Ballester, que no eren MDII, sinó MDXI, cosa que donava la raó a Caballero.

El Col·legi de Farmacèutics de Tarragona patrocinà la publicació d’un llibret de presentació de la *Concòrdia* redactat per Ballester (14), de 17 per 23,5 cm, en paper gruixut de color blanc os, amb un pròleg de quatre pàgines a càrrec del president del Col·legi, el doctor Bertrán, i 82 de text més una d’errates; es reproduïen a tota pàgina, en negre sobre fons groc, la portada (dues vegades), Cosme i Damià, santa Magdalena i els arcàngels, dels quals Folch Andreu identifica el segon com a sant Rafel; també figuren la dedicatòria i l’escut de Barcelona, que aguanten dos àngels, la primera pàgina del text amb el rècipe i la pàgina final amb l’escut de l’impressor i la data *Mesis Octobris Anno MDXI*. Les pàgines 67 a 72, l’autor les dedica a glossar «la primera farmacopea española», i a continuació comenta l’altra obra enquadernada conjuntament, que era un exemplar incomplet del *Lumen apothecariorum* de Quiricus de Augustis, imprès a Turí. Palau Dulcet, en la segona edició del *Manual del librero hispanoamericano* (15), diu que la tirada fou de 200 exemplars numerats, informació extreta del revers de la portada, però més tard s’amplià en altres 200, per la qual cosa en els nous exemplars es diu:

«Ampliación hasta 400 ejemplares numerados» (del 201 al 400); en aquesta ampliació de la tirada s'introduïren algunes correccions, però no les errates que figuren al final dels de la primera tirada, que es reproduïxen al final dels de la nova, però en pàgina canviada.

Un any més tard (1945), el doctor Ballester, en el seu llibre *80 anys a l'escenari o al pati de butaques* (que no hem pogut consultar, però que transcrivim de Jordi, en la revista vallenca *Cultura*) explicava la troballa, quelcom «adaptada», com segueix (16):

«Llegint l'agost del 1942, a la important revista *Farmacia Nueva* un interessant article del Dr. Sergio Caballero, en el qual comentava antics llibres de Farmàcia, vaig recordar que a la golfa de casa n'hi havia una caixa que feia temps, però molt de temps, que jo havia tret d'un vellíssim armari del meu avi que era apotecari, com el besavi i com el meu pare, i li vaig dir, a la nena, que baixés un paner d'aquests llibres, els quals, després d'espolsats vaig començar a doctorejar i, entre altres, em cridà l'atenció un, mida foli, relligat en cuir i imprès a Barcelona el 1511.», com pot apreciar-se, ja havia rectificat la referència inicial a l'any. «Després de fullejar-lo amb cura, veig que es tracta d'una Farmacopea. Es inútil dir que em mancà temps per escriure un article, el qual acompanyava una lletra, i ho envio al Director de l'esmentada revista. A correu seguit, el catedràtic d'història de la Farmàcia de la Universitat de Madrid, Dr. Folch, m'escriví, dient-me que allò no podia ésser, car tots els bibliòfils espanyols i estrangers afirmaven unànimement que la primera Farmacopea Espanyola, segona del món, va ésser publicada el 1535. Vaig insistir enviant calcada la data que portava el llibre i, naturalment, varen rendir-se a l'evidència, i es publicà l'article que hem dit, seguit d'un altre del Dr. Folch, i així es posà de relleu la importància de la troballa. El meu amic i distingit farmacèutic, en Joan Vives, coneixia tot el que hem dit, i va parlar-ne al Col·legi de Tarragona, de la Junta de la qual formava part, i ben prompte el president, Manuel Beltran, l'amic Delclòs, aliè al Col·legi, però farmacèutic il·lustrat i intel·ligent, i jo, vàrem parlar de l'assumpte, i el resultat va ésser que el Col·legi va acordar la publicació de la meua monografia, per compte seu, i va fer-ho bé, perquè cal dir que l'edició té una presentació admirable. Va fer-se'n una tirada molt limitada i numerada, car estava destinada a acadèmies científiques, biblioteques, revistes i centres d'alta cultura, nacionals i estrangers. És un llibre que ha mogut molt d'enrenou, no sols entre els historiadors de la Farmàcia, sinó fins i tot entre els qui es dediquen a la història en general, com podria testimoniar-ho per les cartes rebudes i judicis publicats en revistes científiques. La dita monografia vaig enviar-la a la Reial Acadèmia de Farmàcia, per tal d'optar al premi 'Blas y Manada', i no sols van concedir-me el premi que demanava, sinó que també el 'Pérez Briand'. Aquesta monografia ha estat enviada a les biblioteques de la

Universitat de Lovaina, a la Universitat de Paris, a la del Vaticà, a la del Congrés dels Estats Units, Dublin, Roma, Londres, Ginebra, Buenos Aires, i a quasi tots els països d'Europa i d'Amèrica.»

Uns anys després (1948), s'ocupava Alday de la *Concòrdia* de 1511 en un treball titulat «La primera farmacopea española» en la *Revista Ibys* (17) i reconeixia els esdeveniments des de l'anterior treball: «Hace cinco años publicamos en esta Revista un sucinto artículo sobre las Farmacopeas españolas, en el que indicábamos, en primer lugar, la importancia de tales obras, tanto para los médicos como para los farmacéuticos y veterinarios, y a continuación describíamos las publicadas en España. Después de aquella fecha ha ocurrido un hecho de gran trascendencia científica, cual es el haberse encontrado la primera Farmacopea española, obra desconocida por entonces [...]» Feia un estudi de l'obra acabant amb les paraules següents: «El descubrimiento de la primera Farmacopea española y segunda de las mundiales es, desde el punto de vista de la historia de la Medicina y de la Farmacia, de importancia capital, ya que, aunque se sospechaba su existencia, no se tenía la absoluta seguridad de la misma, así como también de su contenido, siendo de esperar que aparezcan en España nuevos ejemplares de este Código de Medicamentos, con lo que será posible conseguir una reproducción completa, ya que al ejemplar que posee el Dr. Ballester le faltan cinco hojas.» Les paraules d'Alday, no exactes pel que fa als fulls que mancaven en l'exemplar del doctor Ballester, no podien resultar més profètiques. L'any 1950, Ángel Martínez publicava, també a *Farmacia Nueva*, el treball «Estudio comparativo de las farmacopeas catalanas o *Concordias* de 1511, 1535 y 1587» (18), en el qual donava a conèixer l'existència d'un segon exemplar de la de 1511, per part d'Emilio Martínez Pasapera (*), que l'identificava el 1947, més incomplet encara, ja que li faltaven portada i els deu primers folis, per tant tots els gravats; també estava enquadrat amb un altre llibre antic, en aquest cas el *Comento Stephani Arnaldi super Nicolaum*, imprès per Pere Posa a Barcelona el 1490.

(*) En la V Reunión Internacional de la Sociedad Farmacéutica del Mediterráneo Latino (UMM), celebrada a Palma de Mallorca els dies 9 a 11 de maig de 1962, es presentava una comunicació amb idèntics títol i contingut que es publicava en els annals de la reunió, «*Pharmacia mediterrània*», en la qual figurava com a únic autor Jesús Isamat Vila. És de suposar que l'error o confusió prové del fet que va presentar-la el doctor Isamat, professor d'Història de la Farmàcia de la Facultat de Farmàcia de Barcelona, que era secretari del Grup Espanyol de la Societat quan Àngel Martínez preparà el treball original com a alumne d'aquesta matèria.

Recuperació de l'únic exemplar conegut

L'any 1963 se m'encarregava a la Facultat de Farmàcia de Granada l'ensenyament de la Història de la Farmàcia, assignatura del darrer curs de la llicenciatura, que fins llavors havia professat el doctor Josep M. Clavera, que havia estat nomenat primer sotsdirector general de Farmàcia, i per aquest motiu s'havia traslladat a Madrid. Aleshores, jo ocupava en propietat la càtedra de Farmàcia Galènica, Tècnica Professional i Legislació Comparada.

A final de l'any següent escrivia al doctor Jesús Isamat, a Barcelona, per indagar sobre la situació de les *Concòrdies* de Barcelona de 1511 i em contestava el 27 de febrer de 1965 dient-me que, pel que coneixia, una la tenia la farmàcia Ballester de Valls i l'altra la farmàcia Martínez de la Guardia de Lloret de Mar, aquesta darrera, deia, sense portada.

L'1 de març escrivia a la farmàcia Ballester, a Valls, demanant si podia fer unes fotografies de la portada per incloure-la a l'original que preparava per a la guia que volien imprimir els laboratoris Merck, de Darmstadt, en alemany. Em contestava el fill del descobridor, Francesc Ballester Murtra, el 13 del mateix mes comunicant-me que el pare havia mort el 1950, que la *Concòrdia* havia passat a la seva germana (eren dos germans, ell enòleg) i que ella s'havia vist obligada a vendre-la a un senyor de Barcelona, creia que per 25.000 pessetes, però que no sabia ni el nom ni l'adreça, i que si podia assabentar-se'n m'ho diria; no vaig saber-ne res més. M'explicava que el seu difunt pare havia ofert l'obra al Col·legi de Farmacèutics de Tarragona, però que no es posaren d'acord en el preu. Malgrat tot, el Col·legi n'havia fet un llibre amb un extracte redactat pel seu pare i diversos gravats, del qual m'adjuntava un darrer exemplar que posseïa i em brindava la idea de fer-ne una reedició. Tampoc aconseguírem localitzar l'exemplar de Lloret de Mar o Mataró.

Reincorporat a la Facultat barcelonina, precisament com a titular de la nova càtedra d'Història de la Farmàcia i Legislació Farmacèutica l'any 1971, vaig ser elegit acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona i vaig decidir dedicar el discurs d'ingrés a les *Concòrdies de Barcelona* (19); va retardar-se la lectura per raons alienes fins al 17 de març de 1977: Vint-i-set pàgines del discurs les dedicava a la *Concòrdia* de 1511, de la qual deia ignorar-se la localització dels dos exemplars esmentats.

Uns anys més tard (1979), l'acadèmic i amic senyor Isidre Bultó em deia que un amic bibliòfil de tota la vida li havia dit que posseïa un exemplar complet de la *Concòrdia* de 1511 i s'oferia a ensenyar-me-la. A principi d'any (1980), visitàvem al seu domicili particular el senyor Lluís Barba i Casanovas que, molt amablement, va lliurar-nos un llibre, polidament

Concordie
apothecariorum Bar
chini. i. medicinis Cō
positis Liber feliciter
incipit.

Sácta magdale na Dza p nobis

Electuariū de aromatibus

Secundum Aben Mesuem.

Ecipe.

Ligni aloes crudi
Rosarum An. Aureos. xij.
Ballie muschate
Adente sicce
Adacis
Doronigi
Piperis longi
Lucis muschate
Spice

Cassiae
Adasticis
Cinnamomi
Garpophylorum
Alari ————— An. Aureos. iij.
Calami aromatici ————— Aureos. iij.
Croci
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris
Sandali albi
Sandali citrini
Sandali rubei
Rha Barbari
Costi
Lubebay

